

УДК 37.016:7 (712)

САЄНКО Т.В.

м. Полтава, Україна

ДОСВІД ВИВЧЕННЯ З МАГІСТРАНТАМИ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Представлено досвід професійної підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва в Полтавському національному педагогічному університеті імені В.Г.Короленка в процесі вивчення авторського курсу «Актуальні проблеми розвитку сучасного образотворчого мистецтва».

Ключові слова: професійна підготовка, викладач образотворчого мистецтва, досвід, авторський курс, «Актуальні проблеми розвитку сучасного образотворчого

Вимоги сучасного суспільства до професійної підготовки майбутніх викладачів циклу образотворчих дисциплін потребують пошуку оптимальних шляхів оновлення системи мистецько-педагогічної освіти; нового підходу до організації навчально-виховного процесу; розробки такого змісту, форм і методів навчання, які спроможні не тільки забезпечити надання знань, а й сприяють формуванню у магістрантів сучасного світогляду, розвитку умінь аналізувати сучасні тенденції розвитку мистецтва і трансформувати їх у майбутній професійній діяльності.

Проблема професійної підготовки майбутніх викладачів мистецьких дисциплін є не новою, але достатньо складною та багатогранною [1, 2, 3, 4, 6].

Питання професійного становлення майбутнього викладача мистецьких дисциплін, вдосконалення фахової підготовки дістали досить широке висвітлення в психолого-педагогічних дослідженнях (Д. Авербах, Г. Андреев, І. Бех, І. Зязюн, В. Лозовецька, Н. Ничкало, В. Орлов, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Шевнюк, О. Щолокова).

Фундаментальні основи розвитку професійної освіти визначено в працях авторів концепції інноваційної освіти (В. Взятишев, Л. Романкова, Л. Товажнянський, В. Шукшинова, О. Щербак).

Формуванню готовності майбутнього фахівця до практичної діяльності присвячено наукові розвідки Г. Васяновича, В. Острейковського, А. Сисоевої, С. Сисоевої, Л. Сущенко.

Структуру професійної освіти розглядають Р. Гуревич, Є. Лузік, О. Пехота, Н. Побірченко, М. Сергеев (особистісні характеристики готовності до професійної діяльності); І. Батракова, В. Воронцова, Г. Волковицький, В. Гайворонська, В. Лозовецька, Н. Серіко (компетентність); Н. Абашкіна, Л. Лаптев, В. Моргун, В. Орлов, В. Сластьонін (майстерність); В. Кудін, О. Кульчицька, Н. Радіонова, О. Романовський (освіченість); Я. Кміт, П. Корчемний, В. Михайловський, Н. Ничкало, О. Отич (професіоналізм).

Розробка теоретичних основ і організаційно-методичних аспектів інтеграції в умовах професійної підготовки фахівців подається у дослідженнях В. Бикова, П. Воловик, С. Гончаренко, О. Кайдановської, К. Колесіної, Я. Кміта, С. Клепко, Ю. Мальованого, В. Орлова, О. Шевнюк.

Різним аспектам професійної підготовки в галузі мистецької педагогіки присвячені дисертаційні дослідження: О. Банів (професійна підготовка майбутніх дизайнерів у мистецьких інститутах); О. Власик (національно-культурна ідентифікація студентів вищих навчальних закладів); Г. Білозерська, Н. Гунько, Н. Євстігнеєва, О. Реброва, О. Шевченко (професійна підготовка майбутнього педагога-музиканта); Т. Благова, М. Левченко, О. Мікулінська, Г. Ніколаї, Ю. Тарасов, (професійна підготовка майбутнього викладача хореографії); С. Коновець, І. Мужикова, О. Кайдановська (професійна підготовка вчителів образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва).

Основними шляхами реалізації завдання професійної підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва у педагогічному вузі визначено: фахове спрямування змісту навчальних дисциплін (І. Гринчук, С. Коновець, В. Михайлюк, І. Мужикова, Т. Осадча); здійснення підготовки фахівця в системі кредитно-модульного навчання (В. Бондар, О. Прудникова, В. Радкевич, О. Ростовський, І. Шапошнікова, О. Щолокова), яке базується на самостійній навчально-пізнавальній роботі магістрантів, індивідуалізації навчання, співтворчості викладача та студентів (Н. Шиян).

На наш погляд, ґрунтовній теоретичній підготовці майбутніх викладачів до практичної реалізації знань з дисциплін образотворчого циклу, формування у магістрантів сучасного світогляду, розвитку умінь аналізувати сучасні тенденції розвитку мистецтва і трансформувати їх у майбутній професійній діяльності сприяє вивчення з магістрантами проблем сучасного образотворчого мистецтва.

Сучасне образотворче мистецтво характеризує велика кількість напрямків розвитку, форм, використання технологічних прийомів і засобів вираження. У цій ситуації визначення певних тенденцій, окреслення нових явищ, розуміння сучасного стану світової образотворчості, уміння професійно ознайомити студентів із досвідом розвитку сучасного мистецтва є доволі складним процесом [5].

Ці актуальні та важливі на сьогоднішній день завдання успішно вирішуються на кафедрі образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка шляхом введення в програму підготовки майбутніх спеціалістів авторських курсів.

Метою вивчення авторського курсу «Актуальні проблеми сучасного образотворчого мистецтва» є ознайомлення магістрантів зі станом і проблематикою сучасного образотворчого мистецтва; підвищення інтересу до проблем сучасного світового та українського образотворчого мистецтва; навчання розумінню основних понять сучасного образотворчого мистецтва; сприяння розвитку творчого мислення і художніх здібностей майбутнього фахівця; виховання загальної естетичної культури; ґрунтовна теоретична підготовка майбутніх викладачів до практичної реалізації знань з дисципліни у майбутній педагогічній діяльності.

Завдання курсу:

- ознайомлення магістрантів із основними закономірностями розвитку сучасного образотворчого мистецтва в Україні і в світі; концепціями діяльності найвідоміших світових музеїв сучасного мистецтва, мистецькими виставками (Венеціанське бієнале, Dokumenta, Manifesta), діяльністю найвизначніших художників світу; технологією організації та проведення виставок і фестивалів сучасного образотворчого мистецтва;

- *навчання* майбутніх фахівців проектуванню, організації та проведенню виставок і фестивалів сучасного мистецтва (розробка концепції, документації, виконання відповідних підготовчих робіт, формування експозиції);
- *підготовка* магістрантів до самостійного рішення практичних і творчих задач, пов'язаних з функціонуванням сучасного образотворчого мистецтва під час проведення власних культурологічних досліджень і практик;
- *розвиток* уміння використовувати набуті теоретичні знання в майбутній професійній діяльності.

Курс «Актуальні проблеми сучасного образотворчого мистецтва» вивчається упродовж семестру. До нього включено *три змістові модулі*. Тематика модулів відповідає основним розділам дисципліни: Теоретичні основи функціонування сучасного образотворчого мистецтва (Модуль 1); Світовий досвід розвитку сучасного образотворчого мистецтва (Модуль 2); Стан, проблеми та перспективи розвитку сучасного образотворчого мистецтва в Україні (Модуль 3).

Структуру кожного модуля утворюють такі компоненти: зміст теоретичних знань; перелік основної та додаткової літератури; плани практичних занять, які включають питання для обговорення, зміст і форму звітності; завдання для самостійної та індивідуальної роботи; контрольні запитання і завдання; питання для: експрес-, поточного, тестового та модульного контролю.

Рейтингова система оцінювання навчальної роботи кожного магістранта передбачає оцінювання у балах усіх результатів, досягнутих упродовж вивчення дисципліни.

Основні форми контролю: поточний контроль теоретичних знань здійснюється за результатами експрес-контролів у тестовій формі на наступному після лекції занятті; *поточний контроль практичних навичок і умінь* здійснюється за результатами оцінювання кожного практичного заняття, виконання самостійних та індивідуально виконаних завдань; *модульний контроль* здійснюється у кінці вивчення модуля за сумарною оцінкою поточних контролів, модульної контрольної роботи у тестовій формі, або комплексної контрольної роботи; *підсумковий контроль* здійснюється у формі сумарної оцінки за модульні контролі та підсумкову роботу або у формі заліку.

Обов'язковим видом навчальної діяльності магістрантів є *самостійна робота*. Вона включає різноманітні види індивідуальної і колективної навчальної діяльності, яка здійснюється на аудиторних заняттях і в позааудиторний час з урахуванням індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей студентів під керівництвом викладача або без його безпосередньої участі (Т. Тімашева). Завдання для самостійної роботи поділяються на інваріантні (обов'язкові – №1-8) та варіативні (творчі завдання – №9-10). Наприклад:

1. Відвідати виставки художників Полтавщини – представників школи сучасного образотворчого мистецтва.
2. Відвідати арт-фестиваль сучасного образотворчого мистецтва.
3. Скласти перелік запитань для інтерв'ю з майстром, представником однієї з течій або напрямків сучасного образотворчого мистецтва.
4. Відвідати творчу майстерню художника представника сучасного образотворчого мистецтва.
5. Взяти інтерв'ю в одного з представників сучасного образотворчого мистецтва.
6. Написати анотацію до роботи майстра сучасного образотворчого мистецтва (за власним вибором).
7. Виготовити буклет «Творчість майстрів сучасного образотворчого мистецтва».
8. Підготувати повідомлення про творчу діяльність представника сучасного образотворчого мистецтва – випускника кафедри ОМ ПНПУ імені В.Г. Короленка.
9. Створити власну творчу роботу (один із напрямків сучасного образотворчого мистецтва).
10. Створити власний проект діяльності виставкового центру з сучасного образотворчого мистецтва.

Теми *індивідуальних завдань* пропонуються викладачем окремо кожному магістранту. Наприклад:

1. Виготовити стенд в аспекті вивчення проблем сучасного образотворчого мистецтва.
2. Розробити афішу виставки творів сучасного образотворчого мистецтва (за власним вибором).
3. Скласти текст лекції по темі курсу.

4. Підібрати і оформити зоровий ряд до тексту лекції (на електронному носіїві та у роздрукованому вигляді).
5. Розробити план-конспект практичного заняття в аспекті вивчення проблем сучасного образотворчого мистецтва майбутніми вчителями образотворчого мистецтва.
6. Зробити мультимедійне представлення теми курсу.
7. Написати повідомлення або тези виступу на науково-практичну конференцію.
8. Написати реферат.

Тематика рефератів має різне спрямування і дозволяє всебічно висвітлити проблеми розвитку сучасного образотворчого мистецтва. Наприклад:

1. Відомі кураторські концепції виставок сучасного мистецтва кінця 1990-х – початку 2000-х років.
2. Діяльність відомих кураторів виставок сучасного мистецтва: Гарольд Зеєман.
3. Українське «contemporary» «Діти твої, Україно».
4. «Документа» як один із найзначніших світових фестивалів сучасного мистецтва.
5. Світовий досвід проведення арт-фестивалів: Internationales Kunstfestival.
6. Мистецька акція «Арт-потяг» — спільні проекти митців та дирекції Київського метрополітену.
7. Перша Московська бієнале сучасного мистецтва.
8. Художні творчі об'єднання сучасної України: «Живописний заповідник».
9. Медіа-фестивалі – як ознака глобалізації мистецтва.
10. Арт-проекти Полтавщини.

Термін здачі самостійно та індивідуально виконаних завдань обмежується часом написання комплексної контрольної роботи. Комплексна контрольна робота проводиться протягом 2 аудиторних годин в присутності викладача і включає в себе 3 теоретичних і 1 практичне завдання.

Наприклад: Варіант I

1. Дати визначення терміну «modern-art».
2. Представити куратора як фахівця сучасного виставкового мистецтва: Г. Зеєман.

3. Схарактеризувати найвизначніші мистецьки виставки як відображення сучасного стану світової образотворчості: Венеціанське бієнале.

4. Скласти план проведення фестивалю сучасного мистецтва (запропозицією викладача).

Кожне завдання комплексної контрольної роботи оцінюється 2 балами, тобто магістрант максимально може отримати 8 балів.

У підсумку вивчення курсу магістрант виконує залікову підсумкову роботу. Тематику завдань для підсумкової роботи визначає викладач. У структуру підсумкової роботи входить: теоретичне висвітлення питання (теоретичний компонент); розробка плану-конспекту заняття з розгляду проблем сучасного образотворчого мистецтва (методичний компонент); підбір і оформлення зорового ряду (практичний компонент). За виконання підсумкової роботи магістрант максимально може отримати 30 балів.

Широкі можливості для якісної повноцінної професійної підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва дає впровадження різних форм пошуково-дослідної роботи, ознайомлення з публікаціями мистецтвознавчої, науково-популярної літератури; відвідування виставок з наступним аналізом художніх творів; зустрічі з художниками з метою спілкування в аспекті розвитку сучасного образотворчого мистецтва; опрацювання рекомендованої літератури; наукові дослідження; підготовка матеріалу для виступу на наукових студентських конференціях і науково-методичних семінарах; розробка концепцій виставок сучасного образотворчого мистецтва; участь у художніх виставках.

Результати проведеної роботи дають підстави стверджувати про доцільність впровадження авторського курсу «Актуальні проблеми розвитку сучасного образотворчого мистецтва» в процес професійної підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балл Г.О. Гуманізація загальної та професійної освіти: суспільна актуальність і психолого-педагогічні орієнтири – Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А. Зяюна. – К.: Вид-во «Віпол», 2000. – С. 134-157.

2. Десятов Т.М. Сучасне наукове бачення неперервної професійної освіти: стратегія розвитку в масштабах геополітичних регіонів // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2002. – № 2. – С. 9-23.
3. Професійна підготовка педагогічних працівників: Науково-методичний збірник / За ред. Н.Г. Ничкало. – К.: Вища школа, 2000. – 380 с.
4. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.
5. Сучасне мистецтво: Наук. рб. – Ін-т проблем сучасного Мис-ва Акад. мис-в України. – К.: «Акта», 2005. – Вип. 2.
6. Шиян Н. Використання технології модульно-рейтингового навчання у процесі підготовки вчителя // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. – Серія «Педагогічні науки». – Випуск 4(51) – Полтава, 2006. – С. 50-60.

Т.В. САЕНКО

ОПЫТ ИЗУЧЕНИЯ С МАГИСТРАНТАМИ ПРОБЛЕМ СОВРЕМЕННОГО ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА

Представлен опыт профессиональной подготовки будущих преподавателей изобразительного искусства в Полтавском национальном педагогическом университете имени В. Г. Короленко в процессе изучения авторского курса «Актуальные проблемы современного изобразительного искусства».

Ключевые слова: профессиональная подготовка, преподаватель изобразительного искусства, опыт, авторский курс, «Актуальные проблемы современного изобразительного искусства».

T.V. SAENKO

THE EXPERIENCE OF STUDYING OF PROBLEMS OF MODERN ART WITH MASTERS

The experience of professional preparation of future teachers of arts of Poltava national pedagogical university named after V. G. Korolenko while studying author's course «Actual problems of modern arts development» is shown.

Keywords: professional preparation, teacher of arts, experience, author's course «Actual problems of modern arts development».